یادداشت

عدالت آموزشی از شعار تا عمل

مهدی بهلولی . آموزگار

● مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در تحلیل سال گذشته خود بر بودجه وزارت‌خانه آموزش‌وپرورش در برنامه پنجم توسعه نوشت: «از آنجا که کارکنان وزارت‌خانه آموزش‌وپرورش مانند کارکنان سایر وزارت‌خانه‌ها از مزایایی مانند مأموریت، کارانه، اضافه‌کاری و... بهره‌مند نیستند، بی‌تردید میانگین حقوق و مزایای آنان از میانگین هزینه زندگی یک خانواده شهری کمتر است، درنتیجه، کاهش جاذبه شغل معلمی و نارضایتی همکاران فرهنگی از اولین نتایج این اختلاف است». به نظر می‌رسد بنیاد این ارزیابی درست، وضعیت آموزگاران رسمی باشد اگر وضعیت آموزگاران غیررسمی که با عنوان‌های گوناگون حق‌التدریسی، قراردادی، خرید خدمتی و... از آنها نام برده می‌شود را در نظر بگیریم، بی‌گمان وضعیت از این هم بسیار بدتر می‌شود. متأسفانه چند روز پیش در پانزدهم فروردین، حمیدرضا گنگوزهی، یکی از آموزگاران استان سیستان‌وبلوچستان، در جریان ریزش یک دیوار قدیمی در نزدیک مدرسه، جان خود را از دست داد. این آموزگار فداکار و دلیر که برای نجات جان سه دانش‌آموز دیگر اقدام کرد، کسی بود که به صورت خرید خدمتی مشغول به کار بود. آن‌گونه که در برخی رسانه‌ها و به نقل از عبدالرئوف شهنوازی، همکار گنگوزهی نقل کرده‌اند، میزان حقوق زنده‌یاد گنگوزهی ۴۵۰ هزار تومان در ماه بوده است: «نوع همکاری گنگوزهی با وزارت آموزش‌وپرورش به صورت خرید خدمت بود و ماهانه دریافتی آن رقمی حدود ۴۵۰ هزار تومان بوده است. در سه ماه تابستان که مدارس تعطیل بودند هم حقوقی به حساب این معلم فداکار واریز نمی‌شد و همین موضوع مشکلات اقتصادی این خانواده را بیشتر کرده بود». هم‌اکنون کف حقوق قانون کار چیزی بیش از ۸۰۰ هزار تومان است. اگر این خبر حقوق ۴۵۰ هزارتومانی درست باشد آموزش‌وپرورش به‌روشنی مرتکب کار غیرقانونی شده و نیرو یا نیروهایی را به استخدام خود درآورده که ۵۰ درصد زیر کمترین حقوق مصوب قانون کار به آنان دستمزد پرداخت می‌کند. کاملا پیداست که برای چنین کارکنانی- همان‌گونه که در گزارش مجلس هم به آن اشاره شد- هیچ‌گونه مزایای دیگری وجود ندارد. نگارنده در سال ۹۲ از نزدیک پای دردِدل و گلایه‌های آموزگاری بودم که خودش را «آموزگار آزاد» معرفی می‌کرد. ایشان در منطقه‌های پیرامونی تهران درس می‌داد و مدعی بود با مدرک فوق‌لیسانس ماهانه ۳۰۰ هزار تومان دریافت می‌کند. وی می‌گفت هیچ‌گونه قرارداد مکتوبی در دست ندارد و همه حقوق خود را از مدیر مدرسه دریافت می‌کند و بیمه نیز نیست. پس از کمی بررسی روشن شد که ایشان تنها نیست و این‌گونه قراردادها در منطقه‌های پیرامونی تهران، کمابیش معمول است. اما بگذارید این یادداشت را با بخش دیگری از همان تحلیل مجلس از بودجه آموزش‌وپرورش در چهار سال برنامه پنجم توسعه به پایان ببریم تا روشن شود سردادن شعار عدالت تا تحقق آن فاصله بسیار دارد: «بررسی‌ها نشان می‌دهد تعداد دانش‌آموزان مدرسه‌های شبانه‌روزی دوره متوسطه اول و دوم که بیشتر در منطقه‌های روستایی، عشایری و محروم قرار دارند، در سال‌های ۸۹ تا ۹۴ نزدیک به ۱۹ درصد کاهش داشته است. بی‌شک توجه ویژه به این مدرسه‌ها، نقشی محوری در تحقق شعار عدالت‌محوری و توجه به مناطق روستایی و محروم ایفا خواهد کرد».

آخرین خبرها از وضعیت بزرگ‌ترین تالاب آب شیرین ایران

حقابه هامون پای مزارع خشخاش افغانستان

صدرا محقق: فروردین و اردیبهشت سال ۹۳ آخرین باری بود که تالاب هامون در منطقه سیستان و نزدیکی مرز ایران با افغانستان پس از سال‌ها حجم زیادی آب در دل خود دید. آبی که سیلاب‌های رودخانه هیرمند با خود از کشور همسایه آورده بود و موجی از شادی و امید را در دل اهالی سیستان زنده کرد. این آب البته سه ماه بعد در گرمای طاقت‌فرسای منطقه و زیر وزش بادهای ۱۲۰روزه معروف سیستان تبخیر شده و به هوا رفت تا بار دیگر کف هامون لخت‌وپتی شود.

سال بعد یعنی فروردین و اردیبهشت ۹۴ اگرچه باز هم بسیاری از دوست‌داران طبیعت ایران و اهالی استان سیستان‌وبلوچستان چشم امیدشان به سیلاب‌های هیرمند و فراه‌رود بود اما خبر خاصی نشد، چون حجم بارش‌ها در افغانستان آن‌قدری نبود که سهم سیلابی هامون را با خود بیاورد. حالا در اولین ماه از سال ۹۵ بار دیگر چشم‌ها به همان سو است؛ همان سویی که رودخانه هیرمند می‌آید و در دل هامون به پایان می‌رسد. آن‌گونه که اهالی بومی منطقه سیستان و شهرهای نزدیک تالاب به «شرق» خبر داده‌اند روز هشتم فروردین‌ماه یک موج سیلاب به سمت هامون آمد اما دوامی نداشت و فقط چند روز ادامه داشت.

از دو روز گذشته - ۲۱ فروردین - هم بار دیگر هیرمند یک موج سیلابی امیدوارکننده را با خود آورده است. اهالی امید دارند اگر این موج حداقل یک ماه دوام بیاورد، بار دیگر تالاب هامون حال و روزی مثل اردیبهشت‌ماه سال ۹۳ را تجربه خواهد کرد؛ اما آیا می‌توان انتظار چنین وضعیتی را داشت؟

نقشه‌ها و آمارهای هواشناسی از منطقه افغانستان و کوهستان «بابایغما» که سرچشمه هیرمند است حکایت از آن دارد که در سال آبی جاری، بارش نسبتا خوبی در آنجا به وقوع پیوسته است، اگرچه به فراوانی بارش‌های سال آبی ۹۳-۹۲ نشده اما از ۹۴-۹۳ به‌مراتب، وضع، بهتر بوده است؛ اما آیا این بارش‌ها و سیلاب‌های هیرمند و فراه‌رود که قرن‌های متمادی تالاب هامون در منطقه مرزی ایران و افغانستان را سیراب کرده و این منطقه را به یکی از حاصلخیزترین دشت‌های خاورمیانه بدل کرده بود امسال هم می‌تواند چنین کند؟ شواهد و گزارش‌هایی که از داخل خاک افغانستان می‌رسد نوید چنین وضعیتی را نمی‌دهد چراکه احداث سدهای مخزنی و انحرافی و برداشت‌های بی‌پایان آب از بستر این رودخانه فرصتی برای رسیدن آب به هامون نداده است.

در چنین شرایطی چند روزی است از قسمتی از تالاب هامون که داخل خاک افغانستان است خبرهایی مبنی بر احداث کانال‌های انحراف آب برای جلوگیری از ورود آب به قسمت ایرانی تالاب به گوش می‌رسد. علاوه‌براین در سالیان گذشته نیز احداث خاکریزهای مرزی توسط ایران در نقطه مرزی تالاب مانع از رسیدن آب به همه نقاط تالاب شده بود. درهمین‌حال به سراغ محسن سلیمانی، مدیر ملی طرح حفاظت از تالاب‌های ایران رفته و از او درباره آخرین وضعیت تالاب هامون پرسیده‌ایم؛ برای دریافتن پاسخ این پرسش که آیا می‌توان باز هم شاهد بهبود نسبی وضعیت هامون باشیم، مشابه آن اتفاقی که در اردیبهشت سال ۹۳ رخ داد. این پاسخ‌های سلیمانی به پرسش‌های «شرق» است: «باید توجه داشته باشیم که هامون از نوع تالاب‌هایی است که جنسش فصلی و سیلابی است؛ یعنی حیات و زنده‌ماندنشان به سیلاب‌هایی که از طریق رودخانه‌ها می‌آیند بستگی دارد. درباره این تالاب‌ها نمی‌توان انتظار داشت که همیشه پر از آب و ایده‌آل باشد؛ تنها چیزی که برای این جنس تالاب‌ها می‌توان انتظار داشت و امیدوار بود این است که میزان آبی که در سال به آنها می‌رسد به اندازه‌ای باشد که چرخش هیدرولوژیکی آب در آنها جریان داشته باشد. هامون چندسالی است که در وضعیت بحرانی قرار گرفته است. رودخانه هیرمند بخشی از آب آن را به صورت دائم تأمین می‌کند؛ بخشی هم سیلاب‌های مختلفی است که با همین رودخانه و فراه‌رود می‌آیند. اما در سال‌های گذشته اتفاقی که رخ داده است دست به دست هم داده تا آب درخور اعتنایی وارد هامون نشود. بخشی از این اتفاقات در خاک افغانستان رخ داده و آنها با احداث سازه‌هایی مانند سد جلوی ورود آب به تالاب را گرفته‌اند. در این سو نیز ایران نتوانسته است آب ورودی به داخل تالاب را به شکل درست و هدفمند مدیریت کند که درنهایت منجر به این وضعیت شده است».

به گزارش «شرق»، بخشی از آب واردشده به هیرمند در محل‌هایی به نام چاه نیمه‌ها برای تأمین آب مورد نیاز مناطق مسکونی سیستان ذخیره می‌شود این در حالی است که به گفته کارشناسان با ذخیره بسیار کمتری از این آب می‌توان چرخه حیات اکولوژیک هامون را زنده نگه داشت. اتفاق دیگر هم همان‌طور که پیش‌تر گفته شد احداث دیوارها و خاکریز مرزی در قسمت‌هایی از داخل تالاب بود که مانع از رسیدن آب به همه نقاط هامون می‌شد.

هامون از نوع تالاب‌هایی است که جنسش فصلی و سیلابی است؛ یعنی حیات و زنده‌ماندنشان به سیلاب‌هایی که از طریق رودخانه‌ها می‌آیند بستگی دارد. درباره این تالاب‌ها نمی‌توان انتظار داشت که همیشه پر از آب و ایده‌آل باشد؛ برای این جنس تالاب‌ها می‌توان امیدوار بود که میزان آبی که در سال به آنها می‌رسد به اندازه‌ای باشد که چرخش هیدرولوژیکی آب در آنها جریان داشته باشد

البته چند روز پیش در همین رابطه سعید محمودی، مدیرکل حفاظت محیط‌زیست سیستان‌وبلوچستان در نشستی که با حضور معاون امنیتی - انتظامی وزارت کشور، دبیر کارگروه ویژه مرزی شورای امنیت کشور و معاون محیط طبیعی سازمان حفاظت محیط‌زیست برگزار شد اعلام کرد: «به‌زودی دایک (خاکریز) مرزی درون تالاب هامون در ۵۰ نقطه و با فاصله ۲۵ کیلومتر برداشته می‌شود». وی افزود: «برداشته‌شدن دایک مرزی در ۵۰ نقطه مورد نظر تا فاصله ۲۵ کیلومتر بیانگر نگاه مثبت وزارت کشور و مسئولان دولت درباره اهمیت مسائل زیست‌محیطی به‌ویژه احیای تالاب هامون و همچنین برقراری نظم و امنیت پایدار است. با برداشته‌شدن دایک مرزی موجود در بستر تالاب هامون موانعی که ممکن است مانع ورود آب به تالاب هامون شود، حذف خواهند شد». وی ادامه داد: «حذف دایک مرزی، تهیه برنامه جامع مدیریت یکپارچه تالاب هامون، ثبت تالاب در سازمان جهانی یونسکو به عنوان ذخیره‌گاه زیست‌کره، مطالعات علمی و میدانی، لایروبی مسیرهای منتهی به تالاب و ده‌ها برنامه و اقدام دیگر در کنار مدیریت درست منابع آبی موجود در چاه‌نیمه‌ها، راه را برای احیای تالاب هامون هموار کرده است».

در بخش دیگری از گفت‌وگوی «شرق» با سلیمانی، مدیر ملی طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، او در رابطه با چشم‌انداز وضعیت تالاب هامون و امیدهایی که می‌توان برای بهبود وضعیت آن داشت نیز این‌طور توضیح داد: «برای بهبود حال‌وروز تالاب هامون به شکلی پایدار باید دو اتفاق کلیدی شامل مدیریت صحیح منابع آب و توسعه با نگاه حفاظت از تالاب در دستور کار قرار گیرد، پیش از این‌چنین نگاهی در ساختار مدیریتی کشور و منطقه نبود؛ چراکه ما صرفا دنبال توسعه بودیم، برای مثال توسعه زمین‌های کشاورزی بدون درنظرگرفتن وضعیت حیاتی تالاب، منجر به وضعیت کنونی شد که تالاب خشک و بی‌آب شده است؛ درحالی‌که خود تالاب در زمان حیات، خدمات بسیاری به مردم می‌داد؛ برای مثال الان با نبود تالاب همان زمین‌های کشاورزی هم در حال ازبین‌رفتن هستند، بر همین اساس است که ما معتقدیم باید آب ورودی را به شکل درستی مدیریت و هدایت کنیم و توسعه سیستان را نیز از منظر حفظ تالاب در دستور کار قرار دهیم». سلیمانی همچنین در بخش دیگری از گفته‌های خود به رویدادهایی که در یک سال اخیر مرتبط با هامون در سطح منطقه و جهانی رخ داده است، اشاره کرد و افزود: «مجموعه اقدامات بین‌المللی، مانند ثبت تالاب به عنوان ذخیره‌گاه زیست‌کره که امسال اتفاق افتاد و همچنین مذاکراتی که در سطح سران دو کشور برای احیای هامون اتفاق افتاد، می‌تواند در زنده‌نگه‌داشتن هامون تأثیرگذار باشد؛ چراکه در سال‌های گذشته یکی از بلاهایی که سر این تالاب آمد بی‌مهری به آن بود. با اینکه تالابی با این میزان وسعت و اهمیت از بین رفت، هیچ‌کس درباره آن صحبتی نکرد، اما الان نگاه‌ها عوض شده و توجهات ملی و بین‌المللی به هامون ما را امیدوار می‌کند که وضعیت تالاب به نسبت مطلوب بشود».

مدیر ملی طرح حفاظت از تالاب‌های ایران همچنین درباره پیشینه مذاکرات و صحبت‌های دو طرف ایرانی و افغان درباره موضوعات مشترک و به‌ویژه تالاب هامون نیز به «شرق» گفت: «ما در سال‌های گذشته خیلی وقت‌ها با افغان‌ها بیشتر از منظر آب چانه‌زنی کرده بودیم؛ درحالی‌که باید از منظر حفظ اکوسیستم و احیای تالاب به عنوان یک اکوسیستم زنده مذاکره می‌شد؛ چراکه آن شکل از مذاکره بی‌نتیجه بود. تالاب هامون در دو سوی مرز برای جوامع محلی و حفظ مرز مشترک و ارتقای امنیت بسیار مهم است، ازبین‌رفتن آن منجر به تخلیه مسکونی این مناطق و به‌وجودآمدن مشکلات امنیتی می‌شود؛ درحالی‌که اگر تالاب حفظ و احیا شود هم رونق اقتصادی به منطقه برمی‌گردد و هم امنیت مرز چندین برابر می‌شود».

برای اطلاع از آخرین وضعیت تالاب، می‌توان موضوع را از فعالان محیط‌زیستی و انجمن‌های مردم‌نهاد حاضر در منطقه سیستان و شهر زابل پیگیری کرد. مجتبی نورا، یکی از این افراد است، او با سمن - سازمان مردم نهاد - بنیاد هامون سال‌هاست در زمینه محافظت از تالاب همکاری می‌کند. او در رابطه با تالاب و حال‌وروزش در این روزها به «شرق» می‌گوید: «از هشتم فروردین، سه روز سیلابی به منطقه آمد که تا حدودی برای تالاب مفید بود، الان نیز دو، سه‌روزی است که دوباره سیلاب با شدت بیشتری در حال ورود است، اما نهرهایی که لایروبی نشده باعث شده است از ورود آسان آب به بستر تالاب جلوگیری کند و آب در برخی مناطق وارد زمین‌های مردم شده است، پیش‌بینی ما این است که اگر سیلاب‌ها با همین شدت سه ماه بیاید می‌تواند وضعیتی نسبتا مطلوب را برای هامون رقم بزند، سال ۹۳ آب با همین شدت آمد و تالاب جانی دوباره گرفت، در آن سال قسمتی از تالاب با نام هامون پوزک پرآب شد، اما الان آن قسمت خشک است، سیلاب جدید از سمت هیرمند می‌آید و در حال رفتن به سمت کوه خواجه است، قسمت هامون صابری تالاب هم که از ناحیه شمال و با آب فراه‌رود تأمین می‌شود فعلا خشک است و آبی ندارد و...».

طبق گفته مجتبی نورا به دلیل وزش بادهای ۱۲۰روزه تبخیر در این منطقه بسیار بالاست و به همین دلیل تالاب به‌سرعت خشک می‌شود، آبی که در سال ۹۳ آمد نیز به همین دلیل بعد از دو، سه ماه خشک شد و بسیاری از ماهیان و پرندگانی که در منطقه تخم‌گذاری و زادآوری کرده بودند را از بین برد.

درباره کانال‌های انحراف آبی که گفته می‌شود در خاک افغانستان در حال ایجاد است از او می‌پرسم و در جواب می‌گوید: «متأسفانه این اخبار صحت دارد، در افغانستان دو سد مخزنی بزرگ دارند که توی کوهستان است سدهای کجکی و ارغنداب، مابقی سدهایشان هم که در دشت هستند سدهای انحرافی است که بیشتر آبشان صرف مزارع خشخاش می‌شود. آنها چندین سال است یک سد دیگری به اسم بند کمال خان در حال ساخت دارند، که اگر این سد نیز تکمیل بشود دیگر همین سیلاب‌ها هم به ایران نمی‌آید و باید همین امیدهای نصف و نیمه برای احیای تالاب در این فصل از سال را هم برای همیشه فراموش کنیم».

تالاب هامون از سه دریاچه کوچک به نام‌های هامون پوزک (میانی)، هامون صابوری (شمالی) و هامون هیرمند تشکیل شده است که در زمان وفور آب به هم متصل می‌شوند و دریاچه هامون را تشکیل می‌دهند. منطقه حفاظت‌شده هامون به‌دلیل قرار گرفتن در مرکز مناطق کویری و نیمه‌کویری کشورهای ایران و افغانستان، تنها مأمن زیست پرندگان مهاجر شرق کشور است و تاکنون بیش از ۱۸۳ گونه پرنده در دریاچه هامون مشاهده شده است.

بیش از صد گونه جانوری از جمله گراز، گربه وحشی و روباه نیز در حواشی این دریاچه زیست می‌کردند که قطع جریان آب هیرمند به مرز ایران، کمبود نزولات آسمانی، خشکیدن هامون و در نهایت بروز خشک‌سالی و استمرار آن در ۱۸ سال گذشته باعث شد مهاجرت پرندگان و حیات جانوران در این منطقه به مخاطره بیفتد. هامون بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین با مساحتی حدود پنج‌هزارو ۷۰۰ کیلومترمربع در سراسر فلات ایران محسوب می‌شود که در ناحیه کویری و بیابانی شرق کشور، در شمال سیستان‌وبلوچستان واقع شده است. تقسیم‌بندی پرندگان در قالب ۵۱ خانواده نشان‌دهنده تنوع کم‌نظیر انواع پرندگان در این منطقه است؛ بنابراین از بُعد ملی و بین‌المللی این تالاب از اهمیت زیادی برخوردار است و از سوی سازمان بین‌المللی حیات پرندگان به عنوان زیستگاه بااهمیت پرندگان معرفی شده است.

خبر

اعمال فوق‌العاده ویژه کارکنان اداری آموزش‌وپرورش از فروردین

● **شرق:** وزیر آموزش‌وپرورش با اشاره به اینکه فوق‌العاده ویژه کارکنان اداری آموزش‌وپرورش از اول فروردین ۹۵ اعمال می‌شود، گفت: ۵۰۰ معلم جدید از مهر ۹۵ در استان سیستان‌وبلوچستان جذب می‌شوند. علی‌اصغر فانی دیروز در حاشیه اختتامیه هفتمین دوره مجلس دانش‌آموزی در جمع خبرنگاران گفت: مجلس دانش‌آموزی مشورتی است و دانش‌آموزان در مدارس نمایندگان خود را به عنوان شوراهای دانش‌آموزی مدرسه انتخاب می‌کنند. در سطح مناطق از بین شوراهای مدارس، استان و کشور افرادی انتخاب می‌شوند و این دانش‌آموزان تحت عنوان مجلس دانش‌آموزی فعالیت می‌کنند و درحقیقت نماینده ۱۳ میلیون دانش‌آموز کشور هستند. فانی درباره نارضایتی نمایندگان مجلس دانش‌آموزی از حضور نیافتن رئیس‌جمهور در اختتامیه این مجلس، عنوان کرد: دانش‌آموزان انتظار داشتند تا رئیس‌جمهور در جمع آنها حضور پیدا کند و نظرات خود را به او منعکس کنند اما برنامه‌ها اجازه نداده است و دانش‌آموزان از این نظر گلایه‌مند هستند.

وزیر آموزش‌وپرورش درباره پرداخت فوق‌العاده ویژه فرهنگیان، بیان کرد: برای کارکنان اداری که نتوانسته‌اند از رتبه‌بندی استفاده کنند طبق مصوبه دولت از اول فروردین ۹۵ فوق‌العاده ویژه برقرار می‌شود که امیدواریم گامی برای جبران بخشی از تلاش آنها در ادارات باشد. فانی در رابطه با کاهش زمان تدریس عربی و افزایش زمان تدریس درس زبان انگلیسی در سال آینده، گفت: جدول دروس متوسطه دوم به تصویب رسیده و مجموعه دروس را در قالب ۳۵ ساعت درس هفتگی پیش‌بینی کرده‌ایم. درس‌هایی مانند مهارت زندگی، سلامت و محیط‌زیست و سواد رسانه‌ای به عنوان دروس جدیدی است که به دوره متوسطه دوم اضافه شده است.

وی ادامه داد: اجازه بدهید تمام جدول دروس را در اختیار بگذاریم و پس از آن اطلاع‌رسانی کنیم. پس از آن مطلع می‌شوید که ساعات دروس کاهشی نیافته است و باید کل جدول را در طول دوره بررسی کرد و نه در یک پایه خاص.

وزیر آموزش‌وپرورش بیان کرد: در شورای آموزش‌وپرورش استان سیستان‌وبلوچستان مصوب کردیم تا تمام مدارس خشت‌وگلی این استان تا پایان سال ۹۶ ایمن شده و به فضای مناسب آموزشی تبدیل شود؛ همچنین در دو سال گذشته گام‌های مهمی برای تبدیل مدارس غیرایمن به مدارس ایمن برداشته شده است. فانی درباره اختصاص ۵۰۰ ردیف استخدامی برای جذب معلم در استان سیستان‌وبلوچستان، بیان کرد: این موضوع صحیح است و در سال‌گذشته نیز افرادی که در آزمون استخدامی شرکت کرده بودند به کار گرفته می‌شوند و امیدواریم تا قبل از مهر ۹۵ این ۵۰۰ دبیر جدید نیز در استان سیستان‌وبلوچستان جذب شوند.

وی درباره متولی مدارس و نحوه نگهداری از آنها، گفت: از سال ۹۵ در موافقت‌نامه‌ها اعتباری را برای تعمیر و نگهداری فضای آموزشی پیش‌بینی می‌کنیم و امیدواریم سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی در این رابطه همکاری لازم را داشته باشد تا بتوانیم با تعمیر و نگهداری به‌موقع فضاهای آموزشی، عمر مفید آنها را افزایش دهیم.

جدول ۲۵۱۵ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- سرشوی شیمیایی- ورزش مشت‌زنی- فیلسوفان ۲- برای اظهار تألم و شکایت گویند- موضوع فیلم- بدون معطلی ۳- نان را به تنور می‌زند- همسایه تونس و الجزایر- تخته هالتر ۴- ویرایش- مجموعه شعری سروده فاضل نظری- مقدس و ممنوع ۵- حرف دهن‌کجی- سرپوشیده- دادن و گرفتنش جرم است- گله و شکایت مداوم ۶- دور نیست- پارسای دیرنشین- نامی دخترانه ۷- قوم ساکن شمال ایران- روایت‌کننده- برقرار و آباد ۸- گوارا، نوشین- دستیار متخصص- امر به رفتن دارد ۹- نوزاد حشره- حزب هیتلر- دهان کوچک ۱۰- اسب سیاه- شهری در استان زنجان- نسبت‌دادن خطا به کسی ۱۱- علامت اختصاری نسخه بدل- جنگ و جدال- کاشف دینامیت- بله انگلیسی ۱۲- سیب آذری- ورزش جسمی و روحی شبه‌قاره هند- ناخوشایند و آزاردهنده ۱۳- زربفت- نوعی زیرانداز- کتاب ثبت رکوردهای جهانی ۱۴- عاقبت جوینده- به‌پاکردنی ناخوشایند- الیاف پوست نخل ۱۵- واحد گفتار در دستور زبان- تکراری- قطعی برای کتاب.

عمودی:

۱- تفسیر قانون اساسی برعهده این نهاد است- جدول محاسبات نجومی ۲- دو یار هم‌قد- معروف‌ترین پیست اسکی ایران- معشوق ۳- قهوه‌ای مایل به سبز- هم‌داستان سامسون- برچسب ۴- نوعی انرژی- رهبر و پیشوا- جواب سربالا ۵- میان- منشی- محروم و بی‌نصیب ۶- کاغذفروش- دیو شاهنامه- واحد اندازه‌گیری مقاومت الکتریکی ۷- رنگ قهوه‌ای روشن- واحد فعال دفع آب و مواد زائد در کلیه- جانشین ۸- دفعه، بار- چهره‌نما- نوعی بیسکویت سبک ۹- دستبند زنانه- گوشه‌ای در آواز ابوعطا- نشانه صفت تفضیلی ۱۰- میوه‌ای برای کاهش فشار خون- اسب خسروپرویز- هر یک از بخش‌های مجزای قطار ۱۱- پایتخت اکوادور- دندان‌های نیش- به یکباره ۱۲- نخستین شهید کربلا- غیروحشی- اختراع گراهام بل ۱۳- مغازه‌دار- دادوفریاد- بدنی ۱۴- قابل سکونت- آزادی- حرف محرمانه ۱۵- برگ برنده- کتاب ارزشمند ابوریحان بیرونی در علم نجوم.

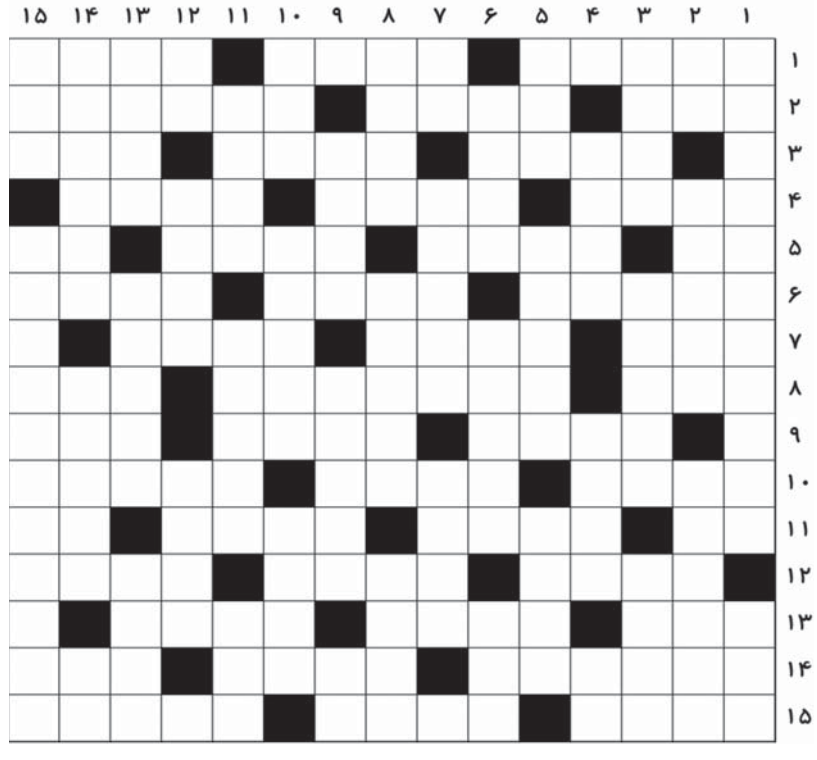

سودوکو سخت ۱۵۱۲

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

		۸		۷		۴	۱	
۹		۷	۱	۶				
			۸	۹		۳		
		۴			۵	۷		
		۲	۶			۵		
	۹	۵	۲					۱
	۸	۹	۷				۵	
۲		۳	۴					
		۶						۸

سودوکو ۱۵۱۲

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

	۹		۶	۷			۴	۱
		۲	۳	۴			۸	۵
۴	۵			۲		۳	۹	
۹		۱			۷		۳	
	۷		۵		۲		۶	
		۴	۹		۶	۷	۱	
	۳				۴		۵	۹
	۸		۱			۴	۷	
					۸		۲	۳

حل سودوکو سخت

۵	۹	۴	۶	۳	۱	۸	۲	۷
۱	۷	۶	۸	۲	۹	۵	۳	۴
۸	۲	۳	۵	۷	۴	۹	۶	۱
۳	۴	۸	۷	۵	۶	۱	۹	۲
۹	۶	۷	۱	۴	۲	۳	۸	۵
۲	۵	۱	۳	۹	۸	۴	۷	۶
۴	۸	۵	۹	۶	۷	۲	۱	۳
۶	۱	۲	۴	۸	۳	۷	۵	۹
۷	۳	۹	۲	۱	۵	۶	۴	۸

حل سودوکو ۱۵۱۱

۳	۷	۴	۶	۸	۲	۱	۵	۹
۵	۱	۸	۹	۷	۴	۳	۲	۶
۲	۶	۹	۵	۱	۳	۷	۸	۴
۶	۴	۷	۳	۵	۸	۹	۱	۲
۸	۳	۱	۲	۹	۷	۶	۴	۵
۹	۵	۲	۱	۴	۶	۸	۷	۳
۴	۲	۳	۷	۶	۱	۵	۹	۸
۷	۹	۶	۸	۲	۵	۴	۳	۱
۱	۸	۵	۴	۳	۹	۲	۶	۷
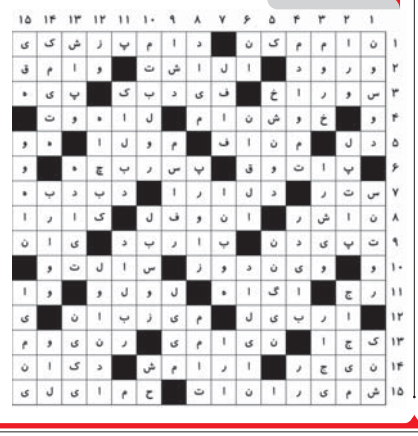
جدول ۲۵۱۴